

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

ВЕЛИКЕ МІСТО І МАЛЕНЬКА ДІВЧИНКА

У давні-предавні часи, коли люди ще розмовляли зовсім іншими мовами, у теплих краях уже процвітали величні й пишні міста. Там височіли палаци королів та імператорів, широкі вулиці перепліталися з вузькими вуличками і звивистими завулками, а до неба здіймалися дивовижні храми, оздоблені золотими й мармуровими статуями богів. Там розкинулися строкаті базари, де торгували крамом з усіх куточків світу, і просторі прегарні площі, куди сходилися люди, щоб обговорити новини, виступити із промовами чи послухати, що кажуть інші. Але передусім там були великі театри.

Вони чимось нагадували сучасні цирки, тільки їх будували з масивного каменю. Місця для глядачів здіймалися як сходинки, одне над одним, утворюючи велетенський конус. Якщо поглянути згори, то деякі з цих споруд мали круглу форму, інші — овальну, а деякі скидалися на розлогий півкруг. Їх називали амфітеатрами.

Деякі з них були завбільшки з футбольний стадіон, але були й менші, де вміщалися всього кілька сотень глядачів. Одні вражали розкішшю — вони були прикрашені колонами та статуями, інші ж були зовсім простими — без

жодних оздоб. Дахів у цих амфітеатрах не було — усе відбувалося просто неба. Саме тому в найрозкішніших театрах над глядацькими рядами розтягували килими, виткані золотими нитками, щоб захистити глядачів від палючого сонця чи раптової зливи. А у простих театрах для цього використовували килимки з очерету й соломи. Словом, театри були на кожен гаманець. Тому туди ходили всі люди, адже всі вони були завзятими слухачами та глядачами.

Щоразу, коли люди вслухалися у захоптиві чи кумедні історії, що розгорталися на сцені, їм здавалося, що це зігране життя якимось чарівним чином ставало реальнішим за їхнє власне, буденне. Вони любили прислухатися до цієї іншої дійсності.

З того часу минули тисячоліття. Величні колись міста розпалися, храми і палаци обернулися на руїни. Вітри й дощі, холод і спека невпинно точили камінь, поки від колишньої пишноти залишилися хіба що занедбані рештки театрів. Тепер у тріщинах їхніх стін цикади виводять свою монотонну пісню — і здається, ніби сама земля дихає уві сні.

Втім, деякі з цих давніх великих міст вистояли й донині залишаються великими. Звісно, життя в них змінилося. Люди їздять на авто і в трамваях, користуються телефонами й електричним світлом. Та все ж де-не-де між новими будівлями ще можна побачити кілька колон, браму, частину муру або й амфітеатр з тих давніх часів. В одному з таких міст трапилася історія про Момо.

На південному краю цього великого міста, там, де вже починаються перші поля, а хатини й будинки стають дедалі убогішими, серед соснового лісочка сховалися руїни маленького амфітеатру. Ще в давнину цей амфітеатр не належав до тих розкішних, ще тоді він був, так би мовити,

для бідних людей. А в наші дні, тобто в час, коли почалася історія про Момо, про ці руїни майже зовсім забули. Хіба що кілька професорів, які досліджували стародавній світ, ще знали про них, та й ті вже не звертали уваги — бо досліджувати там було більше нічого. Ці залишки амфітеатру не могли зрівнятися з іншими славетними пам'ятками міста, тож сюди зрідка забрідали лише випадкові туристи. Вони блукали порослими травною рядами, галасували, робили фото на згадку — і йшли далі. І тоді до кам'яного кола знову поверталася тиша. Цикади заводили наступний куплет своєї нескінченної пісні, який, здається, був точнісінько таким самим, як і попередній.

Насправді сюди часто навідувалися люди з найближчих околиць, які знали цю химерну круглу споруду. Вони випасали своїх кіз, діти ганяли м'яча на круглому майданчику по центру, а вечорами тут інколи зустрічалися закохані пари.

Але одного дня люди почали перешіптуватися, що в руїнах віднедавна хтось оселився. Казали, ніби це дитина, можливо, маленька дівчинка. Та ніхто не був певен, бо її вбрання було дивакувате. А називається вона Момо чи якимось так.

Зовнішність Момо і справді була трохи чудернацькою й могла навіть налякати тих, хто надто переймався чистотою та порядком.

Момо була маленькою й доволі худорлявою, тож навіть при найбільшому бажанні неможливо було сказати, чи їй вісім років, чи, може, усі дванадцять. Її скуйовджене чорне, мов смола, кучеряве волосся, здавалося, ніколи не бачило ні гребінця, ні ножиць. Великі чарівні очі були так само смолянисто-чорними. Стопи Момо були такого самого кольору, адже вона майже завжди ходила босоніж. Лише

взимку інколи взувала черевики, та й ті різні — вони не пасували один до одного і явно були завеликі. Так сталося через те, що Момо більше не мала нічогісінько, окрім того, що знаходила чи отримувала в подарунок. Її спідниця була зшита з різнокольорових клаптиків і сягала їй майже до п'ят. Зверху вона носила стару, надто велику для неї чоловічу куртку, закочуючи рукави на зап'ястях. Момо не хотіла її вкорочувати, бо заздалегідь дбала про те, що ще виросте. А хто знає, чи колись їй знову пощастить знайти таку гарну та практичну куртку зі стількома кишнями?

Під сценою театральних руїн, які заросли, ховалося кілька напівзруйнованих кімнат, до яких можна було потрапити крізь отвір у зовнішній стіні. Саме тут Момо обляштувала собі житло.

Якось опівдні до неї прийшли кілька чоловіків та жінок із сусідніх околиць і спробували розпитати її. Момо стояла та злякано дивилася на них, адже боялася, що люди проженуть її. Але невдовзі вона помітила, що це були добрі люди. Вони й самі бідували і знали життя.

— Отже, — мовив один із чоловіків, — тобі тут подобається?

— Так, — відповіла Момо.

— І ти хочеш тут залишитися?

— Так, з радістю.

— Але хіба тебе ніде не чекають?

— Ні.

— Я маю на увазі, чи тобі не треба повертатися додому?

— Мій дім тут, — швидко запевнила його Момо.

— Звідки ж ти, дитино?

Момо невпевнено махнула рукою, показуючи кудись у далечінь.

— Хто ж твої батьки? — допитувався чоловік.

Дитина безпорадно глянула на нього й на решту людей і легенько знизала плечима. Люди перезирнулися й зітхнули.

— Не бійся, — вів далі чоловік. — Ми не хочемо прогнати тебе. Ми хочемо допомогти тобі.

Момо мовчки кивнула, але все ще була насторожена.

— Ти кажеш, що тебе звати Момо, правильно?

— Так.

— Це гарне ім'я, але я ще такого ніколи не чув. Хто ж тебе так назвав?

— Я сама, — відповіла Момо.

— Ти сама себе так назвала?

— Так.

— А коли ти народилася?

Момо трохи подумала і врешті сказала:

— Наскільки пригадую, то я завжди була на світі.

— Невже у тебе немає якоїсь тітки, дядька, бабусі, взагалі ніякої родини, до кого ти могла б піти?

Момо лише поглянула на чоловіка і деякий час мовчала. А тоді прошепотіла:

— Мій дім тут.

— Ну добре, — сказав чоловік, — але ж ти дитина. Скільки тобі насправді років?

— Сто, — нерішуче відповіла Момо.

Люди засміялися, бо думали, що це такий жарт.

— Давай тепер серйозно — скільки тобі?

— Сто два, — відповіла Момо ще нерішучіше.

Люди не відразу зрозуміли, що дитина знала лише кілька числівників, які просто десь почула, але уявлення не мала, що саме вони означають, бо ніхто її не вчив рахувати.

— Послухай, — сказав чоловік після того, як порадився з іншими, — ти не проти, якщо ми повідомимо поліцію, що

ти тут живеш? Вони відведуть тебе у притулок, де тебе годуватимуть і дадуть дах над головою. Там тебе навчать рахувати, читати й писати — і ще багато всього. Що скажеш?

Момо злякано подивилася на нього.

— Ні, — прошепотіла вона, — я туди не хочу. Я там уже була. Й інші діти теж. Там були ґрати на вікнах. Нас щодня били, причому геть несправедливо. Уночі я перелізла через огорожу і втекла. Я не хочу туди повертатися.

— Розумію, — сказав якийсь старий чоловік і кивнув.

Інші люди теж це добре розуміли й собі кивнули.

— Гаразд, — мовила одна жінка, — але ж ти ще маленька. Хтось же має про тебе піклуватися.

— Я сама, — відповіла Момо, зітхнувши з полегшенням.

— А хіба це тобі під силу? — запитала жінка.

Момо помовчала деякий час, а потім тихо сказала:

— Мені багато не треба.

Люди знову переглянулися між собою, важко зітхнули й кивнули.

— Знаєш що, Момо, — знову взяв слово чоловік, який говорив спочатку, — ми подумали, що ти могла б пожити у когось із нас. У нас і самих мало місця, і майже всі мають повну хату своїх дітей, яких треба годувати, але ми подумали, що ще одна дитина нікому з нас погоди не зробить. Що ти думаєш про це?

— Дякую, — сказала Момо і вперше усміхнулася, — дуже дякую! Але чи не могли б ви просто дозволити мені жити тут?

Люди довго радилися і зрештою погодилися. Вони вирішили, що дитині тут житиметься не гірше, ніж у когось із них, а піклуватися про Момо вони будуть гуртом, бо так усім буде легше, ніж якби це лягло на плечі когось одного.

Вони тут же взялися до роботи: спершу прибрави й відремонтували напівзавалену кам'яну кімнату, в якій жила Момо, наскільки це було можливо. Один із чоловіків, який був муляром, навіть звів невелику кам'яну піч. До неї знайшлася й іржава труба для димоходу. Старий столяр збив із декількох дощок маленький стіл із двома стільцями, а жінки принесли старе коване залізне ліжко, оздоблене завитками, матрац, що був тільки трохи надтертий, і дві ковдри. Так кам'яний отвір під сценою зруйнованого амфітеатру перетворився на затишну маленьку кімнатку. Муляр, який мав хист до малювання, розписав стіну красивими квітами, до яких навіть додав рамку і цвях, щоб виглядало так, наче то справжня картина. Згодом прийшли діти цих людей і принесли все, що змогли знайти: хтось — шматочок сиру, хтось — маленьку хлібину, хтось — трохи фруктів. Дітей було так багато, і зібралось стільки людей, що вони вирішили влаштувати в амфітеатрі справжнє невеличке свято з нагоди входу Момо в оновлену оселю. То було так весело, як уміють святкувати тільки бідні люди.

Отак зав'язалася дружба між маленькою Момо та людьми з прилеглих околиць.

